

Disputa

Tovább hasad a szakadás?

Szinte egyidejűleg kaptak hírt a lapok arról, hogy a Múcsarnok az idén kétféle (más-más ízlésnormának megfelelő) országos kiállítás színhelye lesz, valamint hogy ismét új írószervezetet kíván létrehozni a Magyar Írószövetség tagjainak egy csoportja. A két hír közt az a rokon vonás, hogy mindkettő a kulturális „kabátunkon” lévő szakadás további hasadozását jelzi. Igaz, a két dolgot ennek ellenére nem értékelhetjük egyformán.

Ami a Múcsarnok ügyét illeti, úgy érzem, hogy egy-egy művészeti irányzat akkor sem tarthat igényt kizárólagosságra, ha sokáig a művészeti élet periferiájára szorították. Itt – hogy ne áruljak zsákhamacskát – a posztavantgárdra gondolok, melyet magam nem kedvelek, s mellyel vitatkoztam is valaha. (Ma már őszintén sajnálom, hogy ezt – csak az esztétikát nézve, és a politikai összefüggésekről feledkezve – akkor tettem, amikor amúgy is rájárt erre az irányzatra a rúd.) A régi mellőzöttség azonban nem szolgáltat alapot arra, hogy most a hasadozó kabát pusztá kifordításával próbáljuk eltüntetni a szakadást. Márpedig – ahogy számos intellektus és tiltakozás utalt rá – mintha ilyesmire hajlana a Múcsarnok vezetése. Azaz csak hajlott; ma már ugyanis, noha az egyetlen nagy, átfogó országos képzőművészeti szalon megrendezéséről elzárkózik, hajlandó kitárni az épület kapuját a saját koncepciójától eltérő irányok képviselői előtt is. Ez végső soron egészséges vetélkedésre is vezethet, habár a „mi” és az „ők” rivalizálását, mi tagadás, szívesebben látnám egyetlen nagy nemzeti (de legalább országos) keretben.

Nagyobb problémát jelent szememben a másod-írószövetség terve. Kiváltképp a terv indoklása.

A Magyar Írószövetséget már hónapokkal ezelőtt elparentálta épp itt a Hírlapban Szilágyi Ákos, aki a „holtak házát” látta benne. Igen rangos írók és esztéták szálltak vitába helyzetértékelésével. Ami engem illet, negyedév alatt két írószövetségi rendezvényen vettem részt, és tanúsíthatom, hogy nagyon is eleven „holtak” tömegét láttam ott, minél fogva magam is egy kissé értetlenül gondolok vissza Szilágyi „halotti beszédére”. Különösen fáj nekem emennek időzítése: olyan helyzetben hangzott el, amikor a szövetség hősiiesen szívós harcot vív(ott) az írók történelminek is nevezhető székházának megtarthatásáért.

Legutóbb **Eörsi István** szólt a kérdésről (Van-e, ami nincs? Népszava, márc. 27.), attól tartok nem mindenben tájékozottan. Teszem azt, apró tévedés, hogy az írószövetségi tagság valaha Irodalmi Alap-tagsággal járt: tagjai lehettek az Irodalmi Alapnak olyanok is, akik a szövetségbe nem kaptak bebocsátást. Valójában inkább az alaptagság volt a szövetségbe fogadtatás – mondjuk így – küszöbe. (Ez abban az időben volt így, amikor **Eörsi** az ismert okok miatt nem tapasztalhatta meg személyesen az irodalmi szervezetek működését.)

De **Eörsi** olyasmit is ír, mégpedig a mai „bebetonozott főnökség”-ről, hogy emez „szabadon bontakoztatja ki populizmusát”, „az új hangadók (...) a modernizációtól és általában az összefüggő gondolkodás minden formájától viszolyognak”. Úgy vélem, ez igen sommás ítélet. A Magyar Írószövetség vezetőségét, mint tudjuk, demokratikus úton választotta meg a tagság, s az ilyesmikhez még a parlamentben is tartja magát minden rendű és rangú demokratikus ellenzék. Ráadásul illetet volna kifejteni, miben nyilvánul meg a főnökség populizmusa, s miben a gondolkodástól való viszolygás. Azaz hogy van-e valóban, ami nincs, mármint ami nincs cikkében tényekkel igazolva. Lehet, hogy az „új hangadók” (vajon kikre gondol itt **Eörsi**)

idegenkednek a modernizációtól (mennyiben?); lehet, hogy – mint írja – „a fajusztítás jobb esetben hidegen hagyja őket”; de ami engem illet, az írószövetségben tett látogatásaim alkalmával eddig nemigen tapasztaltam. (Lehet, hogy szerencsém volt.) A tervezett új irodalmi szervezet, de főleg szükségességének ilyen megindoklása – attól tartok – elsősorban arra lesz alkalmas (minden kinyilvánított jószándék ellenére), hogy kiélezze a lehangoló „urbánus-népi” ellentétet. Ez a veszély már a Szilágyi-féle megnyilatkozás után is fölrémlett; akkor szerencsére olyanok szólaltak meg, „urbánus” és „népi” besoroltatásúak (téboly!) egyaránt, akik egymás mellett és válllvetve keltek a szövetségnek és egységének védelmére. Jó volna, ha a széthúzás szelleme, mely politikai életünkre – sajnos – oly igen jellemző, nem fertőznék meg művészeti életünket az eddiginél is inkább.

Mindezzel nem azt kívánom mondani, hogy írók tetszőleges csoportjának nem áll jogában olyan szervezetet létrehozni, amelyet akar. Természetesen jogában áll. Csak az a sajnálatos, hogy így a Magyar Írószövetség pártoktól távol álló, mindenki által tisztelt elnökét, akit a kormányzat cserbenhagyott be nem váltott ígéreteivel, most a „dobbantók” is meggyöngíthetik pozíciójában, noha szándékuk, gondolom, nem ez. „Az írószövetség olyan írók kipárolgását közvetíti, akiknek szemében az olvasás kárhóztos tevékenység” – állítja egy költőtárs szerintem félreértett szavai nyomán **Eörsi**. Nos, többször megfordultam a szövetség könyvtárában. Mindig élet volt ott, könyvkölcsönzés, folyóirat-olvasás, kollegiális eszmecsere. A kipárolgók nyilván elpárologtak, s kipárolgásukat nem közvetítette hozzám senki.

Már most félre ne értsen a kedves olvasó: azt az emberfajtát, akinek képe elém rajzolódik, körülbelül ugyanúgy szemlélem, mint a cikkíró, legföljebb kevesebb vitriollal és több szájalommal. Sokszor találkoztam már vele; a Magyar Írószövetségben még alig-alig. Elhiszem, hogy **Eörsinek** gazdagabbak az idevágó tapasztalatai; ezeket azonban nem osztotta meg olvasóival, s így még esetleg jogos bírálata is maga válik heves vita tárgyává. És a szakadás újra továbbhasad.

TIMÁR GYÖRGY